

Regeringens proposition

1980/81: 182

om Nordiska ministerrådets allmänna budget för år 1982 m. m.;

beslutad den 2 april 1981

Regeringen föreslår riksdagen att antaga de förslag som har upptagits i bifogade utdrag av regeringsprotokoll.

På regeringens vägnar

THORBJÖRN FÄLLDIN

KARIN SÖDER

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen begärs medel för att betala Sveriges andel av kostnaderna för den verksamhet, som finansieras över Nordiska ministerrådets allmänna budget för år 1982. Den allmänna budgeten omfattar inte det nordiska kultursamarbetet för vilket en särskild budget finns. I propositionen redovisas även ett nytt avtal om det nordiska biståndssamarbetet, den reviderade s. k. Oslo-konventionen.

HANDELSDEPARTEMENTET

Utdrag
PROTOKOLL
vid regeringssammanträde
1981-04-02

Närvarande: statsministern Fälldin, ordförande, och statsråden Ullsten, Wikström, Friggebo, Mogård, Dahlgren, Åsling, Söder, Krönmark, Burénstam Linder, Johansson, Wirtén, Holm, Boo, Winberg, Adelson, Dannel, Petri, Eliasson

Föredragande: statsrådet Söder

Proposition om Nordiska ministerrådets allmänna budget för år 1982 m. m.

I prop. 1980/81: 100 (bil. 14 s. 20) har regeringen föreslagit riksdagen att, i avvaktan på särskild proposition i ämnet, till *Nordiska ministerrådets allmänna budget* för budgetåret 1981/82 beräkna ett förslagsanslag av 39 000 000 kr. Jag avser nu att ta upp denna fråga.

1 Inledning

Nordiska ministerrådet inrättades år 1971 genom en revision av den år 1962 ingångna samarbetsöverenskommelsen mellan de nordiska länderna (Helsingfors-avtalet). Den 12 april 1973 ingicks ett avtal mellan de nordiska länderna om upprättande av Nordiska ministerrådets sekretariat i Oslo. Upprättandet av ministerrådssekretariatet godkändes för Sveriges del av riksdagen den 25 maj 1973 (prop. 1973: 121, UU 13, rskr 245). Verksamheten vid sekretariatet inleddes den 1 juli 1973.

I samband med upprättandet av sekretariatet skapades en budget för den del av ministerrådets verksamhet som administreras av sekretariatet. Denna budget, Nordiska ministerrådets allmänna budget, omfattar inte det nordiska kultursamarbetet, för vilket ministerrådet i sammansättningen kultur- och undervisningsministrarna fastställer en särskild budget. Den omfattar inte heller de gemensamma nordiska biståndsprojekt i u-länder som finansieras över de nordiska ländernas biståndsbudgetar och inte heller samarbetet genom Nordiska investeringsbanken som upptas under den sjunde huvudtiteln.

Fr. o. m. år 1975 omfattar ministerrådets allmänna budget ett kalenderår. Medel för verksamheten under år 1981 anvisades av riksdagen den 28 maj 1980 (prop. 1979/80: 171, UU 26, rskr 371).

Enligt reglemente för Nordiska ministerrådets budget (allmänna budget och kulturbudget), beslutat av Nordiska ministerrådet den 18 februari 1979 (samarbetsministrarna) och den 15 januari 1979 (kultur- och undervisningsministrarna), fastställer ministerrådet budgeten i mars under förbehåll av de nationella parlamentens godkännande. Reglementet gäller från den 1 januari 1979.

Den 27 mars 1981 fastställde Nordiska ministerrådet den allmänna budgeten för år 1982. Dessförinnan hade överläggningar om budgetens omfattning och om prioriteringar hållits mellan ministerrådet i sammansättningen samarbetsministrarna och Nordiska rådets budgetkommitté.

Den budgetprocedur ministerrådet har fastställt innebär för svensk del bl. a. att förslag inte kan föreläggas riksdagen inom den tid under vilken propositioner normalt ska lämnas till riksdagen. Motsvarande gäller för budgeten för det nordiska kultursamarbetet.

I det följande redogör jag närmare för ministerrådets förslag till allmän budget för år 1982 och vissa frågor som ansluter till det.

Chefen för utbildningsdepartementet kommer att vid en senare tidpunkt anmäla frågan om det nordiska ministerrådets kulturbudget för år 1982.

En sammanfattning av det nordiska samarbetet under år 1980 inom ministerrådets verksamhetsområde torde få fogas till protokollet i detta ärende som *bilaga 1*. En mera utförlig redogörelse för det nordiska samarbetet har lämnats i den berättelse rörande det nordiska samarbetet som ministerrådet har överlämnat till Nordiska rådet. I propositionen redovisas även ett nytt avtal om det nordiska biståndssamarbetet, den reviderade s.k. Oslo-konventionen. Avtalet torde få fogas till protokollet i detta ärende som *bilaga 2*.

2 Ministerrådets budget för år 1982 m. m.

Ministerrådet har den 27 mars 1981 enats om en budget för år 1982 på 130,3 milj. norska kronor vilket är en ökning i förhållande till år 1981 med ca. 18,4 milj. norska kr. Av utgifterna avses en del täckas genom ministerrådets inkomster under år 1982 av räntor och avgifter som de anställda vid ministerrådssekretariatet har att erlagga i stället för norsk inkomstskatt. Kostnaderna för nordiska hälsovårdshögskolan i Göteborg förskottas av ministerrådet och fördelas året efter på medlemsländerna i förhållande till andelen utnyttjade elevplatser. Sammanlagt beräknas ministerrådets intäkter till 9,3 milj. norska kr. Återstoden 121 milj. norska kr. avses bli täckt genom bidrag från de nordiska länderna.

Av utgifterna gäller 21,1 milj. norska kr. medel för administration och andra utgifter, 66 milj. norska kronor medel för institutioner och 43,2 milj. norska kr. medel för projekt.

2.1 Administration

De medel som upptagits för administration och andra utgifter avser främst kostnaderna för ministerrådssekretariatet i Oslo. Dessa kostnader beräknas öka från 13,7 milj. norska kr. till 15,9 milj. norska kr. Ökningen beror främst på beräknade löneökningar för personalen och andra kostnadshöjningar. Dessutom avses personalen utökas med en administrativ sekreterare. Sekretariatets personal uppgår därmed till sammanlagt 43 personer.

I administrationsbudgeten har också beräknats 710 000 norska kr. för stipendier inom ramen för ett nordiskt tjänstemannautbyte. Härigenom kan ett begränsat antal tjänstemän ges möjlighet att under högst ett år tjänstgöra i ett annat nordiskt lands förvaltning.

Ett arbete bedrivs med syfte att harmonisera de skilda ekonomiförvaltningsreglementen som gäller vid sekretariaten. Överläggningar i detta ärende pågår med de nordiska statliga revisionsorganen.

2.2 Institutioner

Medel för institutioner har tagits upp med sammanlagt 66 milj. norska kr. mot ca 54 milj. norska kr. år 1981. Innan ministerrådets budget skapades, finansierades de flesta gemensamma nordiska institutionerna direkt genom nationella bidrag i olika former. Ett par institutioner infördes på ministerrådets budget under de första åren. År 1975 uppdrog ministerrådet åt sekretariatet att utreda frågan om införande av flera institutioner på ministerrådets allmänna budget. Härigenom skulle större överskådlighet av samarbetet uppnås, liksom ökade möjligheter till samordning, prioritering och rationalisering. En sådan ordning har redan genomförts på kulturområdet. Frågan om införande av ytterligare institutioner på budgeten utreds vidare.

Medlen till institutioner fördelar sig på följande sätt uttryckt i tusen norska kr. Kostnader för år 1981 anges också.

	1981	1982
Nordiska statistiska sekretariatet	1 220	1 122
Nordiska läkemedelsnämnden	1 287	1 490
Nordiska hälsovårdshögskolan	7 072	7 938
Nordiska institutet för odontologisk materialprovning	5 661	6 331
Nordiska nämnden för alkohol- och drogforskning	952	1 175
Nordiska nämnden för handikappfrågor	886	1 320
Nordiska industrifonden	21 617	23 653
Nordtest	4 921	5 558
Nordiska kommittén för byggbestämmelser	529	592
NordREFO	1 295	1 428
Nordiska genbanken för jordbruks- och trädgårdsväxter	2 162	2 348
Samarbetsnämnden för nordisk skogsforskning ¹	4 090	4 919
Nordiska ekonomiska forskningsrådet	1 000	1 090
Reserv för institutioner	1 260	7 046
Summa	53 952	66 010

¹ Inkl. Nordiska skogsarbetsstudiernas råd (NSR)

Vid Nordiska rådets session i Köpenhamn 1981 lade ministerrådet fram ett förslag om nordiskt samarbete om projektexport. Ett led i detta samarbete avser upprättandet av en gemensam nordisk projektexportfond. Fonden skall ge stöd till förutsättnings- och lönsamhetsstudier av investeringsprojekt i u-länder och statshandelsländer som är av nordiskt intresse. Fonden skall dessutom kunna bidra till kostnaderna för genomförande av seminarier och konferenser, grundläggande marknadsundersökningar samt till identifiering av nordiska kompetensområden genom analyser av industrisektorer och konsulttjänster i Norden. I avvaktan på ett beslut om fonden har medel motsvarande 6 milj. norska kr. tillförts reserven för institutioner.

Fr. o. m. den 1 januari 1982 omfattar verksamheten vid Samarbetsnämnden för nordisk skogsforskning (SNS) även Nordiska Skogsarbetsstudiernas råd (NSR) som hittills har varit en självständig institution inom den allmänna budgeten. Nämnden får en viss förstärkning av de administrativa resurserna samt tillförs ökade projektmedel för bl.a. den biologiskt och ekonomiskt inriktade projektverksamheten. Antalet institutioner på ministerrådets allmänna budget uppgår till tretton.

Genom den successiva utbyggnaden av den nordiska hälsovårdshögskolan i Göteborg skapas en nordisk institution med en ambitionsnivå motsvarande den vid existerande Schools of Public Health i länder med längre tradition i specialutbildning av social- och hälsovårdspersonal. Skolan har under de senaste åren fått kraftig förstärkning på utbildningssidan. I budgeten för 1982 föreslås en resursförstärkning på den administrativa sidan med en tjänst samt en uppräknig av timplärlararvodena i syfte att möjliggöra en ökning av undervisningen från 390 till 400 elevmånader.

Nordiska fonden för teknologi och industriell utveckling (Nordisk industrifond) har till uppgift att främja tekniskt forsknings- och utvecklingsarbete med industriell inriktning av gemensamt intresse för två eller flera nordiska länder. Fonden lägger stor vikt vid att stimulera teknologiskt samarbete mellan nordiska industriföretag. Den inriktar sin verksamhet på att stödja dels tekniska utvecklingsprojekt som genomförs i samarbete mellan nordiska industriföretag, dels bransch- eller teknikinriktade projekt som avser att lösa problem av central betydelse för vissa industrisektorer. Utöver den industriellt inriktade verksamheten ansvarar fonden för forsknings- och utvecklingssamarbete inom de sektorer på energiområdet där nordisk samverkan ej tillvaratas av andra organ. Fonden har under de senaste åren tillförts ökade medel för sin projektverksamhet. I årets budget föreslås en förstärkning av de personella resurserna med en handläggartjänst.

Nordiska nämnden för handikappfrågor tillförs ökade projektmedel för driftskostnaderna för det nordiska registret för handikapphjälpmedel. Nordiska nämnden för alkohol- och drogforskning har fått förstärkta resurser för intensifierade insatser på rusmedelsområdet ifråga om forskning och utbildning. Övriga institutioner som föreslås få viss förstärkning är Nordis-

ka läkemedelsnämnden, Nordiska institutet för odontologisk materialprovning och Nordiska genbanken.

2.3 Projekt

Beträffande projektmedel har ämbetsmannakommittéerna inkommit med ansökningar om sammanlagt ca 51,9 milj. norska kr. Det belopp ministerrådet har enats om, 43,2 milj. norska kr., är 1,9 milj. kr. högre än år 1981. Löne- och prisutvecklingen mellan år 1981 och år 1982 har beräknats till ca 9%.

Medlen är avsedda för såväl fortsättning av pågående projekt som igångsättning av nya projekt under år 1982. Samtidigt med budgeten fastställer ministerrådet indikativa ramar för de olika områdena. Med ledning av dessa skall ämbetsmannakommittéerna utarbeta ansökningar för de konkreta projekten. För huvuddelen av dessa beviljar ministerrådet medel strax före budgetårets början.

Enligt beslut av ministerrådet kan ämbetsmannakommittéerna planera sin verksamhet för belopp motsvarande 90% av de fastställda ramarna. De återstående 10% av ramarna skall möjliggöra omprioriteringar mellan sektorerna. Ramen för konkreta åtgärder på regionalpolitikens område får dock disponeras till 100%.

En reserv på 2,9 milj. norska kr. har avsatts för projekt som kan bli aktuella senare under år 1982.

För år 1981 och år 1982 har ministerrådet fastställt följande indikativa ramar uttryckta i tusen norska kronor. Jag anger i båda fallen kostnader i 1981 års prisnivå.

	1981	1982
Allmänna utredningar	756	706
Socialpolitik	2 160	2 288
Arbetsmarknad	3 024	1 883
Arbetsmiljö	2 916	3 021
Miljövård	2 484	2 354
Jämställdhet mellan män och kvinnor	810	863
Handelspolitik	669	628
Industri- och energipolitik	918	941
Säkerhetsforskning inom energiproduktionsområdet		
– allmänt	4 860	4 590
– miljö	2 160	2 040
Byggsektorn	1 512	1 412
Nordiska träskyddsrådet	346	314
Regionalpolitik generell	2 592	2 592
Regionalpolitik Nordkalotten	1 145	1 059
Samefrågor	270	275
Regionalpolitik – konkreta frågor	3 780	4 040
Jordbruksfrågor	1 620	2 001
Konsumentfrågor	2 808	2 158
Samfärdsel	2 592	1 961
Trafiksäkerhet	972	902
Turism	810	745
Prisökning		3 567
Allmän reserv	2 096	2 864
Summa	41 300	43 204

De industri- och energipolitiska frågorna har hög prioritet inom det nordiska samarbetet. Verksamheten inom det industripolitiska området är under uppbyggnad. För att sekretariatet med kort varsel skall kunna genomföra angelägna utredningar eller liknande på det industripolitiska området har medel härför avsatts under kapitlet allmänna utredningar. I disponeringsreserven är 1 milj. norska kronor reserverade för i första hand projekt inom energisektorn. Säkerhetsforskningen inom energiproduktionsområdet är ett fortsatt prioriterat område.

Jordbruksfrågor fördes in i projektbudgeten år 1981. Denna sektor, som är under uppbyggnad, föreslås få ökade medel för år 1982. De konkreta åtgärderna på regionalpolitikens område tillförs successivt ökade medel.

Genom en omläggning i ministerrådssekretariatets redovisningssystem har påvisats att vissa områden har oförbrukade medel överförda från föregående år. Dessa områden har därför fått vidkännas en minskad medeltilldelning för år 1982.

3 Föredraganden

De nordiska länderna har länge haft ett nära samarbete med varandra. De yttre förutsättningarna som geografisk närhet, samma traditioner och språklig gemenskap har skapat en naturlig samhörighet. En likartad idé- och kulturutveckling har främjat detta samarbete samtidigt som samarbetet i sin tur medfört en likartad samhällsutveckling. Sammanhållningen har blivit en självklarhet i Norden. Det nordiska samarbetet utvecklas och utvidgas kontinuerligt. Nya områden tillkommer så att det nu omfattar nästan alla samhällslivets områden. Idag lägger ministerrådet särskild vikt vid att utöka samarbetet på de industri-, energi-, ekonomisk- och handelspolitiska områdena. Dessa områden kräver större enskilda satsningar och kanske även eftergifter för att uppnå konkreta resultat. Inte desto mindre är det min övertygelse att de nordiska länderna med nödvändighet måste gå vidare och bygga ut en nära samverkan även på dessa områden. En hårdare internationell konkurrens och ett bistrare ekonomiskt klimat kommer att i allt högre grad ställa krav på nordisk sammanhållning. I diskussionerna om det nordiska samarbetets fortsatta utveckling har från såväl regerings- som parlamentarikerhåll betonats vikten av att fördjupa insatserna just på de områden jag angivit i det föregående liksom på framtidsfrågor såsom forskning och datateknikens effekter.

De nordiska parlamentarikernas aktiva deltagande i detta samarbete är av stor vikt. Genom förslag och rekommendationer till regeringarna och ministerrådet utövar de ett aktivt inflytande på samarbetet och dess inriktning. Genom deras engagemang i detta arbete har det nordiska samarbetet en fast förankring i alla de nationella parlamenten. Den årliga sessionen, gemensamma regelbundet återkommande möten mellan utskotten och mi-

nisterrådet och värdefulla informella kontakter erbjuder regeringsrepresentanter och parlamentariker nyttiga tillfällen till samråd.

De nordiska kontakterna genom folkrörelserna och Föreningarna Nordens verksamhet har väsentligt bidragit till att stärka medborgarnas känsla av nordisk samhörighet. Jag anser det viktigt att våra folk hålls underrättade om det nordiska samarbetets syften och praktiska resultat genom en effektiv information. Det är en angelägen gemensam uppgift för ministerråd och parlamentariker.

Kontakterna med arbetsmarknadens parter är av stort värde. Därigenom får de nordiska regeringarna synpunkter på och uppslag i olika samarbetsfrågor. Diskussionerna mellan de ansvariga ministrarna och parterna har hittills framför allt gällt områdena arbetsmarknad, industripolitik, arbetsmiljö och socialpolitik och bör utvidgas.

De ekonomiska problemen i världen och den allt hårdare konkurrensen på världsmarknaden har ytterligare understrukt behovet av samråd och samverkan de nordiska länderna emellan. Mindre resurser fordrar större effektivitet. Det blir allt viktigare att söka prioritera och uppnå ökad flexibilitet alltefter råd, nödvändighet och behov.

Nordiska rådet och Nordiska ministerrådet har också uttalat sin avsikt att söka koncentrera det nordiska samarbetet med sikte på att rekommendationer och projekt inriktas på tyngdpunkter i det nordiska samarbetet. Föråldrade projekt och rekommendationer bör därför avvecklas så snart som möjligt. Ministerrådet har vidare beslutat koncentrera pågående aktiviteter under rubrikerna "Norden som hemmamarknad" och "Tekniken och framtiden". Syftet har varit att samla relevanta projekt till en rubrik och på så sätt utnyttja resurserna bättre och skapa ett bättre underlag för prioriteringar. Därigenom blir också arbetet lättare att överblicka. Det gäller att öka våra länders konkurrenskraft och vidga handeln, samt stimulera företagen till ökat samarbete så att de nordiska ländernas möjligheter på världsmarknaden kan utnyttjas bättre. En väl utvecklad hemmamarknad är en utmärkt bas och kanske t.o.m. en förutsättning för utomnordisk export. Nordiska rådets rekommendation om studier av datateknikens effekter på sysselsättning, arbetsmiljö och näringsliv ligger tidsmässigt riktigt. Dessa frågor är lika aktuella i alla våra länder. Lösningarna kommer att få stora och långsiktiga konsekvenser för både medborgarna enskilt och samhällsutvecklingen i stort. Mandat för en nordisk arbetsgrupp har fastställts av ministerrådet. Gruppen skall föreslå aktuella styrningsåtgärder som kan eller bör utvecklas nordiskt och internationellt. Vidare skall områden som ännu ej täckts i existerande forskning identifieras och kompletteras. Möjligheterna för koordinering och samarbete skall studeras. Kartläggning och analys av existerande forskning och utredning skall utgöra en bas för gruppens diskussioner. En rapport planeras vara klar till Nordiska rådets session 1982. En tilläggsrapport med förslag till åtgärder skall framtas senare under år 1982.

Inför Nordiska rådets session i Köpenhamn i mars 1981 framlade ministerrådet förslag på en rad områden. Ett förslag till nordiskt samarbete om projektexport avser att genom en samordning av exportkredit- och kreditgarantivillkor skapa en gemensam upphandlingsregion i Norden vid leveranser av stora projekt framför allt till utvecklingsländer men även till statshandelsländer. De nordiska exportfrämjande organen föreslås samverka för att öka Nordens konkurrenskraft på projektexportområdet. En nordisk projektexportfond föreslås bli inrättad för att bl. a. ge stöd till s. k. förinvesteringsstudier. Fonden kan bevilja bidrag som täcker högst 50% av kostnaderna. Huvudregeln är att det beviljade bidraget återbetalas om ett anbud vars förarbeten stötts av fonden leder till affär. Styrelsen kan dock medge undantag för återbetalningsskyldigheten om särskilda skäl föreligger. Fonden förelås få medel motsvarande 6 milj. norska kr. för sitt första verksamhetsår. Fonden föreslås placeras i Helsingfors. Möjligheterna för Nordiska investeringsbanken att lämna s. k. projektinvesteringsslån i syfte att totalfinansiera projekt studeras närmare. Lånen är avsedda att komplettera sedvanliga exportkrediter och täcka kostnader för infrastruktur, utbildning, lån under byggnadstiden etc. Medlen till projektexportfonden utgör den stora satsningen på budgeten för år 1982.

Nordisk industrifond är ett annat viktigt led i det nordiska industripolitiska samarbetet. Den öppnar möjligheter för ekonomiskt stöd till tekniskt-industriellt betonade samsamarbetsprojekt. Det kan gälla utveckling av material, processer och produkter t. ex inom områden som energiteknik, materialteknik och transportteknik. Fonden beviljas drygt 23 milj. norska kr. år 1982 vilket torde ge utrymme för ökade satsningar för att stimulera tekniskt och industriellt samarbete i Norden. Fondens storlek ger den en dominerande ställning bland de nordiska institutionerna då den upptar nästan hälften av institutionsbudgeten.

För ett breddat energipolitiskt samarbete anvisas även ytterligare medel. I samband med Nordiska rådets session i Reykjavik år 1980 gav de nordiska ländernas statsministrar energiministrarna i uppdrag att studera möjligheterna till ett utvidgat energipolitiskt samarbete. Energiministrarna har dragit upp riktlinjer för samarbetet med sikte på att konkretisera enskilda samsamarbetsprojekt.

Ökade medel beviljas även det socialpolitiska samarbetet. Medel ges för att fylla ramarna i det nya socialpolitiska handlingsprogrammet att användas bl. a. till nya aktiviteter för barn- och äldreomsorgen. Programmet väntas föreläggas nästa session. Även projekt som gäller datateknikens verkningar och arbetsmedicin får ökade medel. På institutionsbudgeten ökas anslaget till den nordiska nämnden för alkohol- och drogforskning. Här föreligger fem rekommendationer från Nordiska rådet.

En ny social trygghetskonvention undertecknades i Köpenhamn. Den syftar till att lösa frågor rörande enskilda personers och företags rättigheter och skyldigheter på det sociala området vid flyttning från ett nordiskt land till ett annat. Frågan har anmälts till riksdagen i prop. 1980/81: 152.

Ett förslag till överenskommelse angående godkännande av vissa yrkesgrupper för verksamhet inom hälso- och sjukvården och veterinärväsendet lades fram till Köpenhamns-sessionen. Tidigare har nationella legitimeringskrav omöjliggjort en fri nordisk arbetsmarknad för dessa yrkesgrupper. Förslaget, som godkändes av Nordiska rådet, syftar till att underlätta för berörda grupper, som omfattas av skilda legitimerings- eller auktoriseringskrav att ta arbete i annat nordiskt land. Överenskommelsen kommer att undertecknas inom kort.

Ministerrådet har sammanställt ett förslag till reviderat samarbetsprogram på arbetsmiljöområdet. Programmet syftar till att styra ministerrådets verksamhet till att inventera åtgärder samt till att prioritera mellan områden och mellan projekt. Programmet är inte avsett som ett program för de nordiska ländernas totala verksamhet på arbetsmiljöområdet utan som ett program för samarbetet mellan nordiska myndigheter.

Ett förslag om en nordisk språkkonvention lades fram av ministerrådet till Köpenhamns-sessionen. Konventionen, som godkändes av Nordiska rådet, innebär att konventionsstaterna förpliktas att arbeta för att medborgarna vid behov skall kunna använda sitt eget språk vid muntlig och skriftlig kontakt med myndigheter eller annat offentligt organ i ett annat nordiskt land.

Nordiska ekonomiska forskningsrådet inledde sitt arbete under hösten 1980. Rådet skall främja nordiskt ekonomiskt samarbete. Detta skall bl. a. ske genom stöd till analyser och utredningar om det ömsesidiga ekonomiska beroendet mellan de nordiska länderna och om förutsättningarna för ett närmare ekonomiskt samarbete.

Ministerrådet har under år 1980 låtit en särskild arbetsgrupp undersöka på vilka områden hinder föreligger för handel och industriellt samarbete i Norden. Arbetsgruppen pekar i sin rapport på fem områden som bör bli föremål för ytterligare utredningar. Det gäller valutareglering, koncessions- och etableringslagstiftning, skattelagstiftning, aktiebolagslagen samt övriga områden som bl. a. omfattar marknads- och finansieringsfrågor, transportkostnader samt bristande information och kontakt mellan företag. Ministerrådet har i februari 1980 beslutat att undersökningarna på dessa områden skall fortgå.

Ministerrådet har fortsatt sina strävanden att harmonisera den rättsliga miljö i vilken företagen verkar. Bl. a. pågår ett arbete med köprätten, kommissionslagstiftningen och konsumenttjänstlagstiftningen.

På handelns område har en diskussion börjat om hur de små och medelstora företagens möjligheter att bättre utnyttja den nordiska hemmamarknaden skall tillgodoses. Jag vill i detta sammanhang erinra om vad chefen för handelsdepartementet nyligen (prop. 1980/81: 141) anförde om ökat nordiskt samarbete mellan företag och de exportfrämjande organisationerna.

Automatiseringen inom industrin och den snabba utvecklingen av industrirobotar kommer att få betydande konsekvenser för näringsliv och sys-

selsättning. De teknologiska förändringarna ställer stora krav på omställning och förnyelse men skapar samtidigt nya utvecklingsmöjligheter. Ministerrådet har tillsatt en arbetsgrupp med uppgift att undersöka möjligheterna till samarbete om dessa problem.

Som svar på statsministrarnas initiativ år 1978 att söka öka det nordiska forskningssamarbetet både vad gäller grundforskning och tillämpad forskning framlades en slutrapport med rekommendationer. Den skall remissbehandlas nordiskt och nationellt med sikte på att läggas fram som ett ministerrådsförslag till nästa års session.

Ministerrådet har beslutat göra en översyn av det organisatoriska förhållandet mellan de två nordiska ministerrådssekreterierna. Tanken är att analysera de för- och nackdelar som föreligger med nuvarande uppdelning i två ministerrådssekreteriat. Det kan i detta sammanhang också nämnas att Nordiska rådets presidium för sin del beslutat företa en analys av presidiesekreteriats organisation och de arbetsformer som utvecklats på parlamentarikersidan.

Jag vill här anmäla ett nytt avtal om det nordiska biståndssamarbetet.

De nordiska länderna har hittintills med det s. k. Osloavtalet från år 1968 och två tilläggsprotokoll reglerat administrationen av gemensamma nordiska biståndsprojekt. Enligt avtalet skall bl. a. de gemensamma nordiska biståndsinsatserna administreras av något av de nationella nordiska biståndsorganen, under medverkan av en särskild projektstyrelse med lekmannainslag samt den år 1976 inrättade nordiska ämbetsmannakommittén för biståndsfrågor. Det nordiska ministerrådet framlägger förslag till regeringarna om gemensamma biståndsinsatser och fastställer vad beträffar redan beslutade projekt årligen dessas budget och tar ställning i viktigare principiella och politiska frågor om genomförande eller utvidgning av projekten.

Osloavtalet utgjorde en kodifiering av det samarbete som utvecklats mellan de nordiska länderna sedan början av 1960-talet. På senare år har fem samnordiska biståndsinsatser administrerats i enlighet med avtalet. I Tanzania sker samarbete beträffande Kooperation, jordbruksutbildning och administrativ utbildning. Sverige deltar i de två förstnämnda projekten. Även i Kenya genomförs en insats för kooperativt arbete. Budgetåret 1977/78 inleddes en nordisk insats för stöd till jordbrukssektorerna i Mocambique, för vilket Sverige har det administrativa ansvaret. Totalt uppgick kostnaderna för projekten under år 1978 till ca 108 milj. kr. Varje lands bidrag beräknas i enlighet med dess bidrag till FN. Sverige bidrog år 1979 med 48 milj. kr.

Då samarbetet på biståndsområdet sedan Osloavtalet ingicks kommit att bli mer omfattande har man funnit anledning att revidera formerna för detta. Initiativet till en översyn togs av Nordiska rådet vid dess session år 1977. Nordiska rådet rekommenderade ministerrådet att fortsätta och utvidga samordningen av de nordiska biståndsinsatserna inom ramen för

Oslo-konventionen. Utredningen borde enligt rekommendationen bl. a. ta upp de framtida samarbetsformerna med u-länderna, där en möjlighet kunde vara att utnyttja de fördelar som en nordisk landprogrammering och koordinering av nationella insatser kunde innebära.

Den nordiska ämbetsmannakommittén för biståndsfrågor tillsatte med anledning härav en arbetsgrupp med uppgift att utreda det framtida nordiska biståndssamarbetet. Arbetsgruppen presenterade i maj 1979 sin rapport, vilken härefter varit föremål för överläggningar i ämbetsmannakommittén. Dess rekommendationer, som 1980 tillställdes Nordiska rådet, föranledde ingen erinran. Arbetsgruppen rekommenderade bl. a. att det nordiska biståndssamarbetet skulle förstärkas och fann att en vidare harmonisering av biståndsprocedurer och förhandlingar borde ske, i synnerhet för att underlätta för mottagarländerna. Osloavtalet behövde enligt arbetsgruppens uppfattning göras mer tidsenligt. Bl. a. kunde den nordiska projektstyrelsen avskaffas och beslut om projekten i stor utsträckning delegeras till ämbetsmannakommittén och de nationella biståndsorganen.

Ämbetsmannakommittén för biståndsfrågor har utarbetat en ny avtalstext vilken sedan den dryftats vid ett möte med Nordiska rådets ekonomiska utskott och de nordiska samarbetsministrarna undertecknades av samarbetsministrarna i Köpenhamn den 5 mars 1981. I det nya avtalet har såsom tidigare ministerrådet ansvaret för budgetära ramar och avgör viktigare principiella frågor rörande utvidgning, förlängning och revision av insatserna.

Till förändringarna i det nya avtalet hör att den tidigare styrelsen för nordiska biståndsprojekt avskaffas. Den löpande granskningen av de gemensamma projekten ankommer i fortsättningen i stället på ämbetsmannakommittén.

Slutligen har i det nya avtalet ett nytt organ tillskapats, nämligen en rådgivande kommitté i vilken lekmannarepresentationen ska tryggas. Dess instruktion fastställs av ministerrådet. Den rådgivande kommittén ska bl. a. utgöra forum för en diskussion av principiella frågor som rör u-landssamarbete och opinionsbildning i u-landsfrågor samt medverka i utformningen av övervakningen av biståndssamarbetet.

Jag övergår nu till att behandla budgeten för år 1982.

Omfattningen av ministerrådets allmänna budget har vuxit från 6 milj. norska kr. år 1974 till 112 milj. norska kr. år 1981. Budgeten som har fastställts för år 1982 uppgår till 130,3 milj. norska kr. vilket innebär en total ökning med ca 16,5% jämfört med budgeten för år 1981. Den reella ökningen utgör 5,4%. Budgeten skall ses som ett sätt att effektivare utnyttja de samlade resurserna genom arbetsfördelning och gemensamt ekonomiskt ansvar för uppgifter som ligger i de nordiska ländernas intresse.

Den svenska regeringen ser den nordiska budgeten som ett betydelsefullt instrument för att i gemenskap utföra för de nordiska länderna angelägna uppgifter.

Medlen för administration och andra utgifter har i budgeten upptagits till ca 21,1 milj. norska kr. mot 16,6 milj. för år 1981. Ökningen beror främst på väntade löne- och kostnadsökningar. 710 000 norska kr. avsätts för det stipendiesystem för nordisk utbytestjänstgöring som inleddes under år 1979. Verksamheten, som har mötts av stort intresse, bör kunna öka kunskapen om andra nordiska länder och det nordiska samarbetets betydelse förutom att ge värdefulla erfarenheter på den anställdes eget arbetsområde. Regeringen har för år 1981 bland 66 sökande utsett femton deltagare. Närmare föreskrifter för det svenska deltagandet i utbytet har meddelats i förordningen (1980: 848) om utbytestjänstgöring i andra nordiska länder. I prop. 1980/81: 100 (bil 3 s. 4) har de nya reglerna för nordisk utbytestjänstgöring redovisats.

Institutionsbudgeten ökar från 54 milj. norska kr. till 66 milj. norska kr. Innan ministerrådets budget skapades, finansierades de flesta gemensamma nordiska institutioner direkt genom nationella bidrag i olika former. Genom att föra in dessa institutioner på den allmänna budgeten skapas en större överskådlighet och bättre redovisning av det nordiska samarbetet. Det ger också bättre förutsättningar för en prioritering och samordning av de olika samarbetsområdena samt bidrar till rationalisering. En sådan överföring är i överensstämmelse med önskemål från Nordiska rådet. Motsvarande åtgärder har redan genomförts inom kulturområdet.

Antalet institutioner på budgeten för år 1982 minskar till tretton från nuvarande fjorton. Minskningen beror på att från och med den 1 januari 1982 omfattar verksamheten vid Samarbetsnämnden för nordisk skogsforskning (SNS) även Nordiska Skogsarbetsstudiernas råd (NSR) som hittills har varit en självständig institution inom den allmänna budgeten.

För projektverksamheten under budgetåret har ministerrådet efter överläggningar med Nordiska rådets budgetkommitté beslutat om en totalram om 43,2 milj. norska kr. Ministerrådet har för projektverksamheten angivit en reserv på 2,9 milj. norska kr., vilken är avsedd för nya projekt som aktualiseras under året.

Under år 1981 inleddes ett fyraårsprogram rörande de säkerhets- och miljömässiga konsekvenserna av olika energiproduktionsformer. Den del av programmet som rör de säkerhetsmässiga konsekvenserna motsvarar i huvudsak projekt som statens kärnkraftsinspektion i Sverige skulle ha tagit initiativ till om ett nordiskt samarbete inte kommit till stånd. Det nordiska kärnsäkerhetsprojektet har beviljats 5 130 000 norska kr. under år 1981 över ministerrådets allmänna budget. Som ett led i strävandena att genom nordiska projekt uppnå rationaliseringsvinster i jämförelse med om varje nordiskt land för sig skulle göra motsvarande verksamhet kommer den svenska andelen av kostnaderna för kärnsäkerhetsprojektet att slutligen genom ett avräkningsförfarande betalas från de medel som ställts till förfogande för kärnsäkerhetsforskning hos statens kärnkraftsinspektion. Den svenska andelen beräknas f. n. till ca. 1,8 milj. norska kr.

I årets budget har medel aviserats för bl. a. upprättandet av en projekt-exportfond med uppgift att t. ex. lämna bidrag för finansiering av förinvesteringsstudier av nordiskt intresse. Bland institutioner som har prioriterats kan nämnas Nordiska hälsovårdshögskolan och Nordiska handikappnämnden. De industri- och energipolitiska frågorna har tillmåtts stor betydelse inom det nordiska samarbetet. I disponeringsreserven finns 1 milj. norska kr. avsatta för i första hand projekt inom energisektorn. Vidare har resurser avsatts under kapitlet allmänna utredningar för angelägna utredningar på det industripolitiska området. De konkreta regionalpolitiska insatserna är av stor betydelse. Detta samarbete har därför prioriterats i 1982 års budget.

I budgetbehandlingen har de mest angelägna områdena valts ut för att få ett så effektivt utnyttjande av resurserna som möjligt.

Totalt uppgår kostnaden för ministerrådets allmänna budget under år 1982 till 130.3 milj. norska kr. Från detta belopp skall avdrag göras för ministerrådets beräknade inkomster under samma år vilka uppskattas till sammanlagt 9.3 milj. norska kr. Återstoden, som skall täckas med nationella bidrag, omfattar sålunda 121 milj. norska kr.

Därutöver har Nordiska industrifonden fått bemyndigande av ministerrådet att utöver beviljade medel för år 1982 göra fleråriga åtaganden om högst 9.7 milj. svenska kr. för år 1983 och 5.8 milj. svenska kr. för år 1984.

Ländernas bidrag till ministerrådets budgetar betalas enligt en fördelningsnyckel grundad på förhållandet mellan ländernas bruttonationalprodukter. I december 1978 fastställde ministerrådet följande fördelning för åren 1980–1982, nämligen Danmark 23.7%, Finland 16.0%, Island 0.9%, Norge 18.0% och Sverige 41.4%. Sveriges andel av de nationella bidragen utgör 50 070 000 norska kr., vilket för år 1982 motsvarar ungefär 42 510 000 svenska kr.

Härtill kommer den svenska andelen av kostnaderna för Nordiska hälsovårdshögskolan i Göteborg under år 1981 som har förskottats av ministerrådet. Andelen beräknas efter utnyttjade elevplatser och är ännu inte känd. Jag beräknar därför samma andel som den svenska andelen av ministerrådets budget, dvs 41.4% av kostnaden som är 5 653 000 norska kr. Detta motsvarar ungefär 2 000 000 svenska kr.

Den svenska andelen av budgeten för år 1982 föreslås således beräknad till 44 510 000 svenska kr., dvs. en ökning med 5 510 000 svenska kr. i förhållande till år 1981.

Medlen bör anvisas i statsbudgeten för budgetåret 1981/82. Eftersom nordiska ministerrådets budget avser kalenderåret 1982, kan det svenska bidraget delvis komma att behöva betalas ut efter det svenska budgetårets utgång.

4 Hemställan

Med hänvisning till vad jag nu anfört hemställer jag att regeringen föreslår riksdagen att

till *Nordiska ministerrådets allmänna budget* för budgetåret 1981/82 under elfte huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 44 510 000 kr. bemyndiga regeringen att medge att stöd lämnas av *Nordiska fonden för teknologi och industriell utveckling*, vilket inräknat löpande beslut för Sveriges del innebär åtaganden om högst 4 000 000 kr. under år 1983 och högst 2 400 000 kr. under år 1984.

Ärendet bör behandlas under innevarande riksmöte.

5 Beslut

Regeringen ansluter sig till föredragandens överväganden och beslutar att genom proposition föreslå riksdagen att antaga de förslag som föredraganden har lagt fram.

Sammanfattning av det nordiska samarbetet under år 1980 inom ministerrådets verksamhetsområde.

I det följande lämnas en sammanfattning av den berättelse rörande det nordiska samarbetet som nordiska ministerrådet i december 1980 överlämnade till Nordiska rådet.

1 Arbetsmarknad

Arbetslösheten i Norden som helhet betraktad var 1979 märkbart lägre än föregående år. Denna utveckling har fortsatt också under 1980. Arbetslöshetens struktur följer emellertid i stort sett samma mönster som under tidigare år vilket innebär att arbetsmarknadssituationen för marginalgrupper ser ut att bli fortsatt svårare. En ljuspunkt är dock att länderna nu börjar få ett bättre grepp om ungdomsarbetslösheten även om denna är betydligt högre än den genomsnittliga arbetslösheten.

Ministerrådet har avslutat ett omfattande s. k. kärnprojekt om utvecklingstendenserna på arbetsmarknaden. Projektet har resulterat i en huvudrapport "Arbetsmarknadspolitiska utmaningar under 1980-talet i Norden" och fyra delrapporter. Detta uredningsmaterial skall bilda utgångspunkt för fortsatt nordiskt samarbete på arbetsmarknadsområdet. Huvudrapporten pekar på behovet av omställningar på arbetsmarknaden. En av avsikterna med projektet har varit att förutse kommande problem. Ministerrådet fortsätter arbetet genom att studera vilka konsekvenser utmaningarna får för arbetsmarknadspolitikens konkreta utformning. En rapport "Arbetsmarknadspolitik för 1980-talet i Norden" kommer att ligga till grund för ett av Nordiska arbetsmarknadsutskottet arrangerat seminarium om arbetsmarknadspolitiska handlingslinjer under hösten 1981.

Ministerrådet behandlade i början av året en rapport, "1954 års överenskommelse om gemensam nordisk arbetsmarknad". En arbetsgrupp har tillsatts som skall granska avtalet och ge förslag om kompletteringar, som granskningen kan föranleda. Utgångspunkten för revisionen bör vara att rätten till fri flyttning och rätten att ta arbete i annat nordiskt land skall bevaras.

Ett flertal seminarier har ägt rum under året. Bland dessa kan nämnas ett seminarium för kontaktpersoner inom den nordiska arbetsförmedlingen, ett symposium om personalutbildningens roll i arbetsmarknadsorganen och ett seminarium om arbetsmarknadsstatistik.

Inom arbetsmarknadsservicens område pågår ett omfattande samarbete om arbetsmarknadsmyndigheternas kundorienterade verksamhet inom arbetsförmedlingen, yrkesvägledningen, yrkesinriktad rehabilitering, arbetsmarknadsträning osv.

2 Arbetsmiljö

Handlingsprogrammet för nordiskt samarbete på arbetsmiljöns område har varit föremål för en rätt omfattande revision. Förslaget till ett reviderat program behandlades på möten mellan Nordiska ministerrådet (arbetsmiljöministrarna) samt arbetsmarknadens parter och av ministerrådet och Nordiska rådets social- och miljöutskott i oktober 1980. Med anledning av ett ministerrådsförslag antog Nordiska rådet vid sin 29:e session en rekommendation om ett reviderat samarbetsprogram på arbetsmiljöområdet.

Nya kapitel i programmet behandlar arbetstid och arbetsanpassning samt den nya teknologins betydelse för arbetsmiljöförhållanden.

Arbetsmedicin/arbetshygien har också under 1980 utgjort det största delområdet inom arbetsmiljösamarbetet. Verksamheten har mera och mera gått i riktning mot koncentration på större individuella projekt, som i särskilt hög grad ger fördelar då de bedrivs samnordiskt. Speciellt kan här nämnas samarbetet kring gränsvärden och samarbetet kring vidareutbildning av specialister inom arbetsmedicin, yrkeshygien och företagshälsovård.

Ett projekt om betydelsen av arbetsförhållanden för fosterskador tar sikte på att utveckla ett samarbete mellan de nordiska länderna, som snabbt kommer att möjliggöra en klarläggning av hur speciella arbetsförhållanden inverkar på förekomsten av medfödda missbildningar och andra fosterskador.

En sammanfattande rapport av projektet "Psykosocial arbetsmiljö, hälsa och välbefinnande" kommer att föreläggas i början av 1981.

3 Bistånd till utvecklingsländerna

Nordiska ministerrådet (samarbetsministrarna) presenterade en värdering av utredningen "Framtida nordiskt samarbete rörande utvecklingsbiståndet" till Nordiska rådets session i Reykjavik i mars 1980.

Efter sessionen har ämbetsmannakommittén för biståndsfrågor arbetat med uppföljningen av utredningen i ljuset av Nordiska rådets och ministerrådets synpunkter. I första hand har man koncentrerat sig på de administrativa ramarna för samarbetet, som har dragits upp i den s.k. Oslokonventionen, som har ingåtts mellan de nordiska länderna. Ett utkast till en reviderad konvention har behandlats av utrikesdepartementen och kommer att föreläggas ministerrådet och Nordiska rådets ekonomiska utskott i början av 1981 med tanke på att konventionen skall träda i kraft under våren 1981. Eftersom utrikesministrarna inte bildar ett ministerråd kommer samarbetsministrarna fortsättningsvis att ha det formella ansvaret för det nordiska samarbetet på biståndsområdet. Realbehandlingen kommer i stort sett att äga rum i ämbetsmannakommittén för biståndsfrågor

med arbetsutskott och i de nationella biståndsförvaltningarna. En rådgivande kommitté för ministerrådet kommer att bildas.

De samnordiska biståndsprojekten kommer fortsättningsvis att bli finansierade genom nordiska biståndsmedel. För 1979 budgeterades det 111 miljoner NOK för samnordiska biståndsprojekt.

4 Byggsektorn

Det nuvarande samarbetsprogrammet inom byggsektorn fastställdes av ministerrådet (bostadsministrarna) år 1977. Samtidigt fastställde ministerrådet ett projektprogram som innehåller prioriterade uppgifter för de närmaste åren.

Det övergripande målet i handlingsprogrammet är att man vill försöka nå fram till en gemensam nordisk totalsyn på den bebyggda miljön med hänsyn till hur den bör bevaras, förändras och nybebyggas.

Huvudvikten i samarbetet hittills har legat i harmonisering av byggbestämmelser, -normer och -standarder. Detta arbete har ofta nära anknytning till motsvarande internationell harmoniseringsverksamhet, som t. ex. inom ECE, där Nordens insats har varit av tämligen stor betydelse. Ett annat viktigt område är rehabiliteringen av befintlig bebyggelse. Det pågår projekt som syftar till nordiska avtal om ömsesidigt acceptering av tillverkningskontroll och provningsresultat i ett annat nordiskt land vilket är ett viktigt led på vägen mot integrerad nordisk byggmarknad.

Inom energiområdet pågår flera projekt. Nordiska kommittén för byggbestämmelser, energiutskottet bedriver sitt arbete på fem delområden. Prioriterade områden är regler för godkännande av energiekonomiska installationer och byggnaders täthet. En rapport benämnd Energibesparing i befintlig bebyggelse blev färdigställd och presenterad för bostadsministrarna på deras möte i februari 1980.

Inom det både tekniskt och juridiskt svåra projektet avseende godkännande, kontroll och provning har ett förslag till samarbetsavtal färdigställts och utsänts på remiss.

5 Finans- och valutapolitiska frågor

Det nordiska samarbetet inom finans- och valutapolitiken är av rådgivande och informerande karaktär. Samarbetets ramar utgörs av möten mellan de nordiska ländernas finans- och ekonomiministrar och mellan tjänstemän i departementen samt av ämbetsmannakommittén för valutafrågor och finansiella frågor. Därtill kommer möten mellan de nordiska centralbankerna.

Inom ramen för detta rådgivande och informerande samarbete disku-

teras den internationella ekonomiska situationen och dess konsekvenser för de nordiska ekonomierna. Man följer också den ekonomiska utvecklingen inom vart och ett av de nordiska länderna.

Under 1980 påbörjades verksamheten inom det Nordiska ekonomiska forskningsrådet. Rådet skall främja nordiskt ekonomiskt samarbete bl. a. genom att ge stöd till analyser och utredningar om det ömsesidiga ekonomiska beroendet mellan de nordiska länderna och om förutsättningarna för ett närmare ekonomiskt samarbete, häribland både vad gäller stabiliseringspolitiken och de långsiktiga tillväxtfrågorna. För år 1981 har på ministerrådets allmänna budget reserverats 1 miljon NOK till rådets verksamhet.

Den internationella ekonomiska aktiviteten försämrades under 1980 som en följd av oljeprisförhöjningar och en allmän ekonomisk åtstramning i de tongivande industriländerna. De öppna, utrikeshandelsberoende nordiska ekonomierna drabbades hårt av den låga tillväxten internationellt. De nordiska ländernas samlade driftunderskott väntas ligga kring 40–50 miljarder NOK 1980, vilket utgör tio procent av OECD-ländernas samlade underskott fastän de nordiska länderna bara svarar för 6,5% av den samlade utrikeshandeln inom OECD.

Ämbetsmannakommittén för valuta- och finansfrågor diskuterar problemställningar som gäller både de nordiska ländernas inbördes relationer och deras ställningstaganden i internationella sammanhang. Sålunda har de nordiska länderna inom Valutafonden bland annat understrukit att de små industriländerna nu bär en orimligt stor del av industriländernas samlade oljeunderskott och krävt att de viktiga industriländerna skall bära en större del av detta underskott.

6 Handelspolitiska frågor

Nordisk samhandel blev under årets lopp ett centralt diskussionsämne.

På grund av diskussionen som uppstod i samband med Nordiska rådets 28:e session beslöt Nordiska ministerrådet vid sitt möte i juni 1980 i Harstad, att frågan om "Nordens som hemmamarknad" skall utredas och att förslag för att främja nordisk samhandel skall utarbetas.

Samarbetet mellan de nordiska länderna på det exportfrämjande området vidareförts. Detta samarbete sker mellan ländernas exportfrämjande organisationer och mellan ländernas representanter i utlandet, som nyligen har fått nya samarbetsdirektiv från sina hemmaorganisationer.

Ministerrådets utredning om nordiskt samarbete på projektexportens område presenterades våren 1980. Utredningen innehåller förslag om förbättrat informations- och finansieringssamarbete, upprättandet av en nordisk projektexportfond samt nordiska projektinvesteringsslån. Under hösten har utredningens varit på remissbehandling. Ett ministerrådsförslag

som i huvudsak följde utredningens förslag men som tog hänsyn till remissinstansernas synpunkter, bl. a. i fråga om ev. snedvridningseffekter av projektinvesteringsslånen, framlades inför Nordiska rådets session i Köpenhamn i mars 1981. Nordiska rådet tillstyrkte ministerrådets förslag.

På det handelspolitiska området kan konstateras ökat samarbete mellan EFTA och EG-länderna. Ministerrådet lägger vikt vid att samarbete om lösningar av praktiska problem på främst handelsns område mellan EFTA-EG fortsätter.

De nordiska länderna har fortsatt att hålla en nära kontakt på en rad centrala handelspolitiska områden, vilka under årets lopp har aktualiserats i olika internationella organisationer.

Genom NORDIPRO (Samarbetsorgan för de nordiska ländernas handelsprocedurkommittéer) har verksamhet förekommit i en mängd projekt beträffande förenkling av procedurer i internationell handel. Detta arbete har varit speciellt inriktat på att utveckla framtida procedurer, som inte fordrar användning av dokument.

7 Industri- och energifrågor

I debatten om det nordiska samarbetets framtida tyngdpunkter har intresset i hög grad riktats på energi- och industriområdet. Förhoppningar knyts till att ett utökat samarbete på dessa områden skall kunna bidra till att underlätta de svårigheter de nordiska länderna står inför beträffande den framtida energiförsörjningen och till följd av den förändrade konkurrenssituationen på världsmarknaden.

I syfte att effektivisera det nordiska energipolitiska samarbetet fastställde Nordiska ministerrådet (energiministrarna) på danskt initiativ i april 1980 vissa riktlinjer för det fortsatta nordiska energipolitiska samarbetet. Man var också överens om att mötas regelbundet i Nordiska ministerrådet.

De föreliggande riktlinjerna, som kan ses som en stomme till ett arbetsprogram, upptar bl. a. följande samarbetsområden: Energiekonomisering, energisystemstudier och introduktion av nya och förnybara energikällor, dels inom de egna länderna och dels inom de länder med vilka de nordiska länderna bedriver biståndssamarbete. På programmet står också slutförandet av den utredning rörande möjligheterna till och formerna för samarbete på Nordkalotten om utnyttjande av eventuella olje- och gasfyndigheter utanför Nord-Norge som påbörjats under 1980 och som beräknas vara slutförd under 1981, samt den pågående utredningen rörande förutsättningar för samarbete på kolimportområdet, som kommer att slutföras under 1982. — Ännu ett samarbetsområde är knutet till den internationella energisamarbetet. En koordinerad nordisk hållning kan i vissa fall vara angelägen i detta sammanhang.

I Nordiska ministerrådet (industriministrarna) diskuteras regelbundet

det aktuella industripolitiska läget i de nordiska länderna och gentemot utomnordiska länder. På uppdrag av ministerrådet har de industripolitiska aspekterna på Nordsat-projektet studerats av en särskild arbetsgrupp under ämbetsmannakommitten för industri. Gruppens rapport presenterades för industriministrarna i mars 1980. I augusti 1980 möttes för första gången Nordiska ministerrådet (industriministrarna) och Nordens fackliga samorganisation för ett ömsesidigt åsiktsutbyte rörande det nordiska industripolitiska samarbetet. Från ministerrådets sida uttalades härvid en önskan om fortsatta kontakter med såväl den fackliga sidan som med företrädare för näringslivsorganisationerna.

I syfte att se hur förutsättningarna för företags- och industrisamarbete i Norden kan tillrättaläggas har ministerrådet rekommenderats att företa en översyn av den nationella lagstiftningen i de nordiska länderna. Nordiska ämbetsmannakommitten för industri- och energipolitik bistår samordningsministrarna i detta utredningsarbete, som förutom kartläggning av konkreta hinder i nu gällande nationella lagar och tillämpningsföreskrifter också torde komma att omfatta frågan om behovet och möjligheterna att skapa en särskild nordisk bolagsform. Det bör nämnas att förslag till åtgärder vilka på sitt sätt skulle komma att bli ett incitament till ökat nordiskt företagssamarbete har framlagts i utredningen om nordiskt projektexportsamarbete samt i utredningen om arbetskraftens och kapitalets rörlighet.

8 Jord- och skogsbruk

Nordiskt samarbete på jordbruksområdet, inklusive skogsbruk och veterinärmedicin, pågår i en rad organ. När det gäller generella jordbruksfrågor är Nordiska kontaktorganet för jordbruksfrågor det viktigaste samarbetsorganet. I kontaktorganet sitter representanter för såväl regeringsmyndigheterna som jordbruksorganisationerna. Jordbruksministrarna deltar regelbundet i kontaktorganets möten.

Nordiska ämbetsmannakommittén för jord- och skogsbruksfrågor (NÄJS) som upprättades 1979 koordinerar samarbetet mellan de olika samarbetsorganen. Den tar också initiativ till nya former av nordiskt samarbete på jord- och skogsbrukets område. Smarbetsnämnden för nordisk skogsforskning (SNS) och Nordiska skogsarbetsstudiers råd (NSR) inlemdes i ministerrådets budget år 1978. Vid årsskiftet 1981/82 ombildas SNS till en paraplyorganisation för allt nordiskt samarbete på skogsforskningens område varvid NSR ingår i SNS som en stark facklig samarbetsgrupp.

Inom NÄJS har man under år 1980 behandlat flera omfattande förslag om utvidgandet av nordiskt samarbete bl. a. växtförädling, jordbrukskooperativ forskning samt upprättandet av ett Nordiskt centralregister för mikrobkollektioner och samlingar.

NÄJS har satt igång en utredning för att undersöka former för nordiskt forskningssamarbete på jord- och skogsbrukets område.

9 Jämställdhet

På jämställdhetsområdet genomfördes under 1980 en utredning om rutiner beträffande syskon och fäder vid födels- och barnbördsavdelningar i Norden. Ett forskarseminarium ordnades som ett led i projektet.

Samarbetet om massmedia och jämställdhet har återupptagits i form av en studie av televisionen.

Ett möte mellan ministerrådet (jämställdhetsministrarna) och Nordiska rådets social- och miljöutskott hölls den 4 november 1980 bland annat med sikte på den förestående revisionen av handlingsprogrammet på området.

Jämlikhetsfrågor griper in i många samhällsområden och projekt som har betydelse för jämställdheten har genomförts också inom andra sektorer.

10 Konsumentfrågor

Vid ett möte våren 1980 antog ministerrådet – ministrarna som ansvarar för konsumentpolitiken – ett samarbetsprogram på konsumentområdet. Programmet hade tidigare under året förelagts Nordiska rådet, som rekommenderade att ministrarna skulle anta det.

Vid ministermötet diskuterades bl. a. kostnader för och nyttoeffekter av konsumentpolitiska åtgärder, konsumentpolitikens förhållande till den offentliga sektorn samt system för rapportering av olyckor i hemmet och på fritiden.

Verksamheten inom den ansvariga ämbetsmannakommittén har under år 1980 omfattat bl. a. gemensam provningsverksamhet beträffande hushållskapitalvaror och analys av olycksfallstyper, till exempel brandskador, skador med eldfarliga textilier och fallolyckor.

På informations- och utbildningsområdet har man bland annat arbetat med en nordisk värdering av konsumentprogram i radio och TV och med konsumentupplysningen i lärarutbildningen. Ett symposium har hållits om prisfrågor, där de nordiska ländernas pris-, konkurrens- och konsumentmyndigheter var samlade.

Ämbetsmannakommittén och utskotten har under året fortlöpande utbytt synpunkter på arbetet inom internationella organisationer – särskilt OECD och EG.

11 Kultur

Det nordiska kultursamarbetet har under 1980 präglats av planeringen av flera större projekt inom kulturavtalets huvudområden.

Mot bakgrund av språkförståelsens stora betydelse för hela det nordiska samarbetet har inom kultursekretariatet utarbetats ett handlingsprogram, som innehåller förslag till åtgärder på kulturavtalets samtliga tre huvudområden, dock särskilt inom utbildningen.

Byggprojekteringen av Nordens Hus på Färöarna fortsatta våren 1980 med en öppen nordisk anbudsgivning.

I enlighet med kulturavtalets stadganden om gemensamt uppträdande i internationella sammanhang och samarbete när det gäller information om de nordiska ländernas kulturliv har kulturavtalets organ under året aktivt verkat för ökad kännedom om nordisk kultur i utlandet. Den stora vikingautställningen, som har visats i bl. a. London och New York har kunnat förverkligas bl. a genom bidrag från Nordiska kulturfonden och med stöd av viss koordineringsverksamhet och informationsaktiviteter från andra samnordiska organ på kulturområdet.

Frågan om ett ökat nordiskt forskningssamarbete aktualiserades av statsministrarna i ett uttalande 1978. Statsministrarna uppmanade då Nordiska ministerrådet – samsamarbetsministrarna och undervisnings- och kulturministrarna – att ta initiativ till ett ökat nordiskt forskningssamarbete, såväl beträffande grundforskning som tillämpad forskning. Ifrågasvarande utredningsarbete, som utförs av ställföreträdarkommitténs och ÄK-kulturs gemensamma arbetsgrupp för ökat nordiskt forskningssamarbete (ÄK/FORSK), har under 1980 framskridit planenligt och befinner sig nu i sin avslutningsfas. I överensstämmelse med Nordiska rådets yttrande vid senaste session överlämnas utredningens rapport till råds-sessionen 1981. Förutom i analyser av forskningsprioriteringar och FoU-investeringar i Norden har ÄK/FORSK engagerat sig i delutredningar om nordiskt samarbete kring vetenskaplig utrustning, områdesstudier, forskarutbildning, registrering av samnordisk forskning och teknologibevakning.

När det gäller forskarutbildningssamarbetet har ÄK/FORSK valt, att försöksvis på jord- och skogsbruks- samt veterinärmedicinområdet, i samarbete med rektorsförsamlingen för nordiska lantbruks- och veterinärmedicinska universitet och högskolor planera en systematiserad flerårig nordisk forskarkursverksamhet.

Arbetsgruppen har även fortsatt granskningen av FoU-verksamheten på högt prioriterade forskningsområden. En studie av FoU-aktiviteter omkring konsekvenser av den teknologiska utveckling, införandet av ny teknologi och datorisering har genomförts.

Vid sidan av dessa mer separata frågeställningar har ÄK/FORSK för att generellt förbättra möjligheterna för ett nordiskt forskningssamarbete koncentrerat sig på frågor angående organisations- och styrningsproblematiken vid ett ökat forskningssamarbete.

Frågan om nordisk radio och television via satellit belystes under det första halvåret 1980 genom en omfattande remissbehandling. Vid ett möte i november 1980 i Köpenhamn konstaterade de nordiska statsministrarna att ett beslut om NordSAT uppskjutes till utgången av 1981 för att de nordiska länderna skall kunna förhandla inbördes om ett slutgiltigt ställningstagande. Vidare ansåg ministrarna att det nuvarande beslutsunderlaget borde kompletteras med en belysning av de industripolitiska förutsättningarna för och konsekvenserna av ett nordiskt radio- och TV-samarbete via satellit.

12 Lagstiftning

I slutet av 60-talet och början av 70-talet ifrågasattes på sina håll det nordiska lagstiftningssamarbetet. Det har föranlett många och långa diskussioner på nordiskt plan. Det råder emellertid ingen tvekan om att strömningarna numera har vänt. I alla de nordiska länderna har man således en ambitiös målsättning när det gäller harmoniseringen av de olika ländernas regelsystem. Ministerrådet strävar efter att i så vid omfattning som möjligt utveckla samarbetet och utvidga det till nya områden. Som ett led i dessa strävanden har justitieministrarna under de senaste åren försökt förnya samarbetsformerna. Sålunda har justitieministrarna nu beslutat att årligen hålla ett särskilt möte för att diskutera olika nordiska samarbetsprojekt och målsättningarna för dem. Ett exempel på resultat av detta är det arbete på en reformering av köplagstiftningen i Norden som påbörjades förra året. Som ett exempel på utvidgade samarbetsområden kan pekas på arbetet inom straffrätten och förvaltningsrätten.

13 Miljövård

Miljövårdsarbetet omfattar frågor som gäller skydd och förvaltning av den yttre miljön.

Grundvalen för verksamheten har fastslagits i Nordiska ministerrådets program för nordiskt samarbete på miljöskyddets område, som antogs av ministerrådet (miljövårdsministrarna) i april 1978.

Under årets lopp har projektverksamhet ägt rum på delområdena luftförorening, vatten- och havsförorening, trafikbuller, industribuller, avfall och återvinning, produktkontroll, naturskydd och friluftsliv, naturresursberäkning, ekologisk planering, miljöskyddsforskning och miljödata. År 1981 kommer projektexportverksamheten fortsätta inom samma delområden.

Ifråga om luftföroreningar har det stora projektet "Övervakningssystem av luftföroreningar" fortsatt. I november 1979 undertecknades – bland annat efter en aktiv nordisk insats – en konvention om reducering av utsläpp som orsakar gränsoverskridande föroreningar i Europa.

Samarbetet kring luftföroreningar i tätområden har fortsatt. 1980 sattes ett utvidgat nordiskt samarbete om bilavgaser i gång. Bilavgaserna är det dominerande nedsmutsningsproblemet i många städer i de nordiska länderna. År 1981 startas en projektverksamhet om mutagena och kräftframkallande ämnen vid energiomvandling samt om en nordisk beräkningsmodell för bilavgaser.

På bullerområdet har projektet "Effekter av bullerreducerande åtgärder" avslutats 1980. Därtill har projekt genomförts beträffande flygbuller, vägtrafikbuller, buller från skenbunden trafik och buller från industriell utrustning.

Arbetet på ett "Nordiskt program för återvinning av avfall" har fortsatt och beräknas vara avslutat våren 1981. Grundvalen för programarbetet bildas av tre delprojekt om återvinning av kvicksilver, återvinning av smörjolja och socio-ekonomiska hinder för återvinning.

På produktkontrollområdet har en projektverksamhet genomförts rörande hälso- och miljöeffekter.

På naturskyddsområdet har arbetet med projektet "Representativa naturtyper och hotade biotyper i Norden" fortsatt och beräknas vara avslutat 1981. Projektet "Friluftsliv i Norden" är i huvudsak genomfört och beräknas vara avslutat våren 1981.

På miljöskyddsforskningens område etablerades 1980 en nordisk kontaktgrupp, som bland annat skall ansvara för informationsutbytet om de nordiska ländernas miljöskyddsforskningsplaner med hänsyn till en så effektiv arbetsfördelning om möjligt vid projektplanering och – genomförande.

På miljödataområdet är det stora projektet "Miljö kvalitetsövervakning i Norden" i huvudsak avslutat och rapporten beräknas bli publicerad tidigt 1981.

14 Multinationella företag

Utredningen om multinationella företags roll i de nordiska ländernas ekonomi förelåg färdigtryckt till Nordiska rådets session 1980. Rapporten utarbetades av en nordisk ämbetsmannakommitté. Under loppet av våren 1980 har rapporten varit på remiss till departement och berörda institutioner i de nordiska länderna och därefter diskuterats i ministerrådets organ.

Utredningen analyserar bl. a. med utgångspunkt från de nordiska ländernas egna erfarenheter de maktproblem som är knutna till multinationella företag.

Utredningen ger också en redogörelse för rättsregler av betydelse för multinationella företag i Norden såsom etableringsrätt, valutaregleringar, arbetsrätt och konkurrensrätt.

Utredningen visar att det finns behov för ett mer planmässigt och inten-

sifierat nordiskt samarbete när det gäller en rad frågor rörande multinationella företag. Arbetsgruppen föreslår att följande uppgifter bör lösas i ett framtida nordiskt samarbete på detta område:

1. Koordinering av uppföljande nordiska utredningar om multinationella företag.
2. Nordiskt samråd i samband med arbete i internationella organ rörande multinationella företag.
3. Samråd om eventuella nordiska problem i anknytning till multinationella företag.
4. Eventuella övriga uppdrag från Nordiska ministerrådet.

Ministerrådet kommer att ta ställning till arbetsgruppens förslag i ljuset av frågans behandling vid 1981 års session i Köpenhamn.

15 Nordiska investeringsbanken

Under de första åtta månaderna 1980 beviljade Nordiska investeringsbanken 20 lån, vilket innebär en fördubbling av antalet lån i jämförelse med motsvarande period förra året. Det totala lånebeloppet ökade med 13%. Från bankens start i juni 1976 till 31.8.1980 har sammanlagt 72 lån beviljats, totalt motsvarande ca 2,4 miljarder NOK.

Under 1980 har beviljats 16 investeringslån och en exportkredit. Det genomsnittliga lånebeloppet har sjunkit till 25 milj. NOK, från 45 milj. kr. under föregående år. De fyra första lånen har beviljats enligt den nya regionallåneordningen, nämligen till Norrlandsfonden i Sverige, Utvecklingsfonden Ab (KERA) i Finland, Islands utvecklingsfond och Nordisk Industrialiseringsfond för Island.

Bankens långfristiga upplåning till fasta räntor under perioden har i huvudsak begränsats till norska eurokronor. Orsaker till detta var det mycket höga internationella ränteläget fram till försommaren och bankens goda likviditet vid årets ingång. I mars avtalades om ett banklån på 105 miljoner isländska kronor. Detta innebär att banken upptagit lån i samtliga nordiska valutor. Den totala långfristiga upplåningen steg med 13% från årets början till 165 milj. SDR.

Räntenettot för perioden uppgick till 8,8 milj. SDR i jämförelse med 6,3 milj. SDR under motsvarande period 1979. Nettoöverskottet var 8,3 milj. SDR, vilket innebär en ökning på 46% från förra period. Förvaltningskostnaderna uppgick till 9,9 milj. SDR eller 11% av nettoöverskottet jämfört med 0,8 milj. SDR och 13% under de första åtta månaderna 1979.

16 Regionalpolitik

Det regionalpolitiska handlingsprogrammet från 1979 innebär en klar höjning av ambitionsnivån inom det regionalpolitiska samarbetet. Pro-

grammet har haft stor betydelse för verksamheten inom ministerrådet (regionalpolitik) och ämbetsmannakommittén för regionalpolitiskt samarbete (NÄRP).

Huvudmålsättningen för det nordiska regionalpolitiska samarbetet är att verka för en i regionalt sammanhang balanserad utveckling i Norden.

Från och med 1980 finns i ministerrådets budget en ram för konkreta regionalpolitiska åtgärder. Medlen skall användas dels till gemensamma pilotprojekt, dels till projekt inom gränssamarbetet. Ramen är på 2.2 milj. NOK 1980, blir 3.5 milj. NOK 1981 och avsikten i handlingsprogrammet är att den gradvis skall nå en nivå om ca 10 milj. NOK.

I handlingsprogrammet utpekas vissa regioner där det allmänt bedöms finnas ett nordiskt intresse för att genomföra gemensamma regionalpolitiska åtgärder. I dessa regioner har Nordiska investeringsbanken (NIB) fått möjlighet att tillföra kapital genom s. k. regionallån via nationella kreditinstitutioner. Totalt har 325 milj. NOK ställts till förfogande för en tvåårig försöksperiod.

Ett av de viktigaste element som tillkommit i det nordiska regionalpolitiska samarbetet i samband med det nya handlingsprogrammet är frågan om hur nya nationella åtgärder inverkar på den regionala utvecklingen i ett grannland. Det kan röra sig om åtgärder av mera allmän karaktär men det kan också gälla regionalpolitiskt motiverade åtgärder. Under 1980 utsåg samtliga länder de centrala och regionala myndigheter som ingår i systemet.

Under 1981 kommer handlingsprogrammet att genomgå och uppdateras. Efter behandling i NÄRP och ministerrådet kommer det ajourförda handlingsprogrammet att behandlas på Nordiska rådets session i februari/mars 1982. Om regionallåneordningen, gränspcedurordningen m. fl. visar sig vara lyckade kan de således vidareföras efter försöksperiodens avslutning i april 1982.

Det gränsregionala samarbete som finansieras över Nordiska ministerrådets allmänna budget har i år utvidgats med ytterligare två samsamarbetsområden – Västnorden (Island och Färöarna) samt Bornholm-sydöstra Skåne. På grund av den stadigt ökande verksamheten på detta område tillsattes i september 1979 en projektsekreterare i anknytning till Nordiska ministerrådets sekretariat med ansvar för det gränsregionala samarbetet.

NordREFO övergick 1980 från projektorganisation med namnet Nordiska arbetsgruppen för regionalpolitisk forskning till en självständig institution under Nordiska ministerrådet med namnet Nordiskt institut för regionalpolitisk forskning.

17 Socialpolitik

År 1980 kan betraktas som ett viktigt märkesår för nordiskt socialpolitiskt samarbete. Detta konstaterande baseras på följande förhållanden och iakttagelser.

Fr. o. m. den 1 januari 1980 har detta samarbetsområde fem institutioner: Nordiska hälsovårdshögskolan, Nordiska institutet för odontologisk materialprovning, Nordiska läkemedelsnämnden, Nordiska nämnden för alkohol- och drogforskning och Nordiska nämnden för handikappfrågor. Någon ytterligare institutionalisering övervägs f. n. inte.

Konventionen om social trygghet av år 1955 utgör ett av fundamenten i det nordiska samarbetet. Den är en viktig förutsättning för den fria arbetsmarknaden och ger de nordiska medborgare som flyttar mellan länderna i Norden grundläggande trygghet när det gäller sjukvård och socialförsäkringsförmåner. Konventionen har kompletterats vid flera tillfällen under de gångna tjugofem åren. Utvecklingen inom socialförsäkringsområdet och krav på reglering av flera väsentliga försäkringsfrågor vid flyttning mellan länderna har nu lett till att Nordiska ministerrådet (socialministrarna) lagt fram ett förslag till ny konvention. Nordiska rådet har antagit detta förslag och rekommenderat de nordiska ländernas regeringar att ingå en ny nordisk konvention om social trygghet i enlighet med förslaget.

Den fria arbetsmarknaden är en annan viktig hörnsten i det nordiska samarbetet. Detta gäller även för hälso-, sjuk- och socialvården. Fortfarande finns det dock grupper av personal inom dessa sektorer som på grund av legitimations- och auktorisationsbestämmelser hindras från att ta arbete i ett eller flera av de andra nordiska länderna. Efter omfattande utredning har ministerrådet lagt fram förslag om en samlad nordisk överenskommelse för sjutton yrkesgrupper inom hälso- och sjukvården och veterinärväsendet. Nordiska rådet har rekommenderat regeringarna att ingå en överenskommelse i enlighet med ministerrådsförslaget.

Forsknings- och utvecklingsarbete (FoU) har länge varit en tyngdpunkt i nordiskt socialpolitiskt samarbete. Tillkomsten av en särskild rådgivande grupp i forsknings- och utvecklingsfrågor under Nordiska socialpolitiska kommittén markerar ett ytterligare bekräftande av betydelsen av sådant samarbete.

Samarbetsprogrammet på social- och hälsovårdsområdet (fastställt år 1977) har under året gjorts till föremål för revision. En första överläggning har ägt rum mellan social- och hälsovårdsministrarna och Nordiska rådets social- och miljöutskott. Under hösten tillsattes en särskild arbetsgrupp med uppgift att arbeta fram ett utkast till nytt samarbetsprogram.

18 Transport, kommunikation och trafiksäkerhet

Samarbetet inom transport- och kommunikationsområdet regleras av det nordiska transportavtalet av den 6 november 1972.

Vägforskning är ett område där lönsamma effekter kan uppnås genom nordiskt samarbete. Relativt ringa rationaliseringar kan betyda att stora belopp sparas på de nordiska ländernas vägbudgeter. För att få detta konstaterat skall projekten STINA och MALIN utvärderas under 1981.

NORDKOLT-projektet, som igångsattes 1973 redogör för och bedömer utvecklingsmöjligheterna för persontransportsystem, särskilt kollektivtrafik i mindre och medelstora tätorter med sikte på år 2000. Sammanfattningsrapporten har utkommit under 1980.

Mellan Finland, Norge och Sverige finns ett stort antal mellanriksvägar, vilka successivt förbättras inom ramen för de enskilda ländernas vägbyggnadsprogram. Det kan särskilt nämnas att broarna vid Karesuando och Kolari numera är färdigbyggda och öppnades för trafik i juli 1980. Arbetet med att bygga mellanriksvägen Kiruna-Narvik är i full gång. Vägen på den svenska sidan öppnas för trafik under hösten 1982.

Projektet glesbygdstransporter har som målsättning bl. a. att studera olika trafiklösningar, som är ägnade att medverka till en tillfredsställande trafikförsörjning i glesbefolkade områden. De konkreta försöken har i de flesta försöksområdena startat under sommaren och hösten 1980.

Projektet om hur transportmedel kan anpassas för att underlätta funktionshämmandes och äldre personers resor sattes i gång i början av år 1978. En delrapport om hur järnvägsvagnar och bussar i fjärtrafik i framtiden skall utformas med tanke på dessa passagerarkategorier överlämnades till Nordiska rådet i början av 1980. Fartygsrapporten översändes till Nordiska rådet hösten 1980. Flygplan-delprojektet igångsattes hösten 1980 och väntas bli avslutat år 1981.

En rapport från den arbetsgrupp som upprättades för att klarlägga behovet av att harmonisera reglerna för transportstöd i Finland, Norge och Sverige har överlämnats till Nordiska rådet för orientering.

År 1979 igångsattes en undersökning av hur cykeltrafikens villkor kan förbättras och vilka konsekvenser en sådan förbättring kommer att få för det samlade trafiksystemet. Projektet slutförs 1981.

Nordiska kommittén för transportekonomisk forskning (NKTF) har till uppgift att samordna den transportekonomiska forskningen i de nordiska länderna och stimulera utvecklingen av en gemensam forskningsmiljö på området. Under verksamhetsåret har kommittén arrangerat ett flertal konferenser.

Samordningen av trafiksäkerhetsfrågor sker genom Nordiska trafiksäkerhetsrådet (NTR), som påverkar de nordiska ländernas trafiklagstiftning och medverkar i trafiksäkerhetsforskning och biltekniska frågor. Speciellt kan arbetet för enhetliga trafikregler nämnas.

På förslag av NTR har det införts skyldighet att använda bilbälten och – för motorcyklister och mopedister – skyddshjälm.

Barnens trafiksäkerhetssituation har under 1980 ägnats stor uppmärksamhet. Likaså uppföljningen av arbetet med insamling och presentation av trafikolycksdata.

Nordiskt trafiksäkerhetssamarbete bedrivs också på andra sektorer än vägsektorn. Såväl inom järnvägs- och flygsektorn förekommer regelbundna möten mellan de nordiska representanterna.

19 Turism

Ministerrådets program för nordiskt samarbete på turismens område fastslogs av Nordiska ministerrådet (turistministrarna) i juni 1978.

Vid årsskiftet 1979/1980 avslutades bl.a. projektet turismens effekt på ekonomi och sysselsättning, del I. Projektets del II genomförs 1980.

Projektet om en gemensam nordisk bokningsorganisation siktade till att undersöka möjligheterna för en gemensam nordisk bokningsorganisation för att göra informationen om alternativ till semesterresor bättre tillgänglig för konsumenterna. Projektets del I avslutades 1980. Projektets styrgrupp anser att rapporten klart påvisar möjligheterna till och berättigandet av ett gemensamt system, men rekommenderar i första rondan en nationell uppföljning.

Det första kursprogrammet för toppledare inom hotell- och restaurangbranschen genomfördes 1980. Programmet bestod av fyra veckolånga avsnitt.

I slutet av 1980 arrangerades ett seminarium för nordiska turistchefer. Deltagarna samlas för att dryfta bland annat närmarknadens betydelse samt utbildningsfrågor.

Ett tidsbegränsat universalkort "Nordturist med tåg" för att främja ungdomsturismen i Norden infördes 1979. Resultatet har visat sig så gott att man beslutat fortsätta verksamheten.

År 1980 igångsattes projektet "Toleransnivå för reseliv i samhället". Projektet koncentreras på negativa eller problematiska konsekvenser, som en omfattande utbyggnad av turismen kan medföra för ett lokalsamhälle. Projektet avslutas 1982.

I september 1981 arrangeras en ny turistkonferens. På basen av bland annat rapporten om kapacitetsutnyttjandet vid turistanläggningar i Norden kommer man att ta upp frågor om produktutveckling och bokningsmetoder. Konferensen kan också betraktas som en upptakt för den nordiska turistsatsning under temat Res i Norden som Nordens turistråd (NT) genomför i samråd med turistutskottet, Föreningen Norden, bilorganisationerna, resebyråerna med flera som engageras av NT. Projektet "Res i Norden" är ett flerårsprojekt som inleds år 1982.

20 Finansieringen av det nordiska samarbetet

De nationella nettobidragen till nordiskt samarbete under ministerrådet framgår av nedanstående tabell (alfa tal i löpande priser):

	Budget 1979	Budget 1980	Budget 1981
Ministerrådets allmänna budget (NOK)	71 600 000	84 100 000	102 500 000
Ministerrådets kulturbudget I (DKK)	70 900 000	77 625 000	85 000 000
Nordiska biståndsprojekt (DKK)	111 000 000	—	—

Ministerrådet har beslutat att fördela kostnaderna mellan de nordiska länderna enligt en nyckel baserad på bruttonationalprodukten:

	Perioden 1980-82
Danmark	23,7
Finland	16,0
Island	0,9
Norge	18,0
Sverige	41,4

¹ Exklusive investeringsutgifter för Nordens hus på Färöarna, vilka medel anvisas särskilt (1979 = 4 milj. DKK 1980 = 3 milj. DKK)

21 Kontakterna med Nordiska rådet

Nordiska ministerrådet (samarbetsministrarna och Nordiska rådets presidium höll ett gemensamt möte i Harstad i juni 1980. Syftet med dessa gemensamma möten är att dra upp de huvudsakliga riktlinjerna för det nordiska samarbetet fram till nästa session i Nordiska rådet. Samtidigt prövas erfarenheterna från föregående sessioner. Vid mötet i Harstad beslöt man att under sessionen 1981 i Köpenhamn tillämpa de nya arbetsformer, som togs i bruk vid sessionen i Reykjavik 1980. Sålunda skall de nya arbetsformerna med möjlighet för parlamentarikerna att ställa frågor till regeringarna med 24 timmars varsel och begränsning av tiden för anföranden under generaldebatten också att tillämpas i Köpenhamn.

På mötet diskuterades också en del framtida tyngdpunkter i det nordiska samarbetet. Datateknologiens följder, forskning, industri/energi och Nordkalottsamarbetet ansågs vara särskilt betydande områden. På ministerrådssidan har man summerat upp de viktigaste frågorna från senaste session till två huvudområden: "Norden som hemmamarknad" och "Tekniken och framtiden".

Samarbetsministrarna och presidiet utbytte också synpunkter på det nordiska samarbetets funktion och effektivitet. På båda hållen har en viss självkritik kommit till uttryck utgående från önskemålet om att nordiska beslut i så hög grad som möjligt skall få en positiv och praktisk betydelse i de nordiska länderna. Både inom ministerrådet och inom Nordiska rådet kommer man att arbeta för att få ökad kännedom om denna problemställning med hänsyn till eventuellt senare samarbete kring konkreta åtgärder.

Under årets lopp har möten mellan ministerrådet och Nordiska rådets utskott förekommit. Ställföreträdarkommittén och Nordiska rådets sekretärkollegium höll ett möte under 1980. Flera sammanträden mellan sekretariatscheferna har ägt rum.

22 Kontakter med arbetsmarknadens parter

Kontakten mellan Nordiska ministerrådets organ och parterna i arbetslivet är en prioriterad del av det nordiska samarbetet. Kontakterna har först och främst koncentrerats till områden som arbetsmarknadsfrågor, industripolitik, arbetsmiljö och socialpolitik. Möten har hållits mellan parterna och fackministrarna, ämbetsmannakommittéerna och ministerrådets sekretariat. Därtill sker kontakterna genom yrkesinriktade seminarier och genom att parterna deltar i och uttalar sig om viktiga nordiska frågor och utredningar. Samarbetsministrarna känner ett särskilt ansvar för kontakten med parterna och har hållit ett kontaktmöte i Köpenhamn den 15 februari 1980. Ett nytt möte hölls i Stockholm den 8 december. Parterna har därtill haft särskilda möten med arbetsmarknadsministrarna resp. industriministrarna.

Parterna har deltagit i diskussionerna om flera enskilda ärenden. Av frågor, som har varit särskilt aktuella kan följande nämnas: utkast till ny social trygghetskonvention, revision av avtalet om fri nordisk arbetsmarknad, projektexportutredningen och utredningen om de multinationella företagens betydelse i Norden. På arbetsgivarsidan har man särskilt tagit upp exempel på praktiska samarbetshinder, t. ex. nordiska regler och nordisk praxis vid märkning och klassificering av kemiska ämnen och produkter. Dessa exempel följs för närvarande upp inom ministerrådet.

Från fackföreningsrörelsens sida har man särskilt väckt frågan om en starkare formalisering av ministerrådets kontakter med parterna. Man har emellertid varit mycket öppen när det gäller att möta parterna och då det har förelegat konkreta diskussionsämnen. Samarbetsministrarna har dessutom erbjudit att ställa sig till förfogande för ett årligt kontaktmöte med parterna. Frågan är om också industriförbunden borde dras in mera i ministerrådets arbete. Industriförbunden vore i en del frågor en naturlig motpart till fackföreningsrörelsen. Detta är en fråga som bör värderas närmare i samråd med parterna.

23 Nordiskt tjänstemannautbyte

Det nordiska tjänstemannautbytet utvecklades under verksamhetsåret till sin fulla omfattning. Danmark anslöt sig hösten 1980 även officiellt till utbytet. Under år 1979 omfattade det nordiska tjänstemannautbytet drygt ett dussin personer.

Tjänstemannautbytet finansieras med medel som Nordiska ministerrådet ställer till förfogande. Från att år 1979 i ett inledande skede ha varit 250 000 NOK utgör 1980 års anslag för nordiskt tjänstemannautbyte 600 000 NOK. För år 1981 har summan ytterligare höjts till 650 000 NOK. Att döma av de erfarenheter som de nordiska tjänstemannastipendiaterna redovisar, finns det ett fortsatt behov att utvidga utbytet.

I sina reseberättelser redovisar stipendiaterna överlag positiva erfarenheter av utbytet. Tack vare ministerrådets stipendiesystem, som täcker bostads- och andra extra kostnader under stipendiatens vistelse i ett annat nordiskt land, har stipendiaternas ekonomiska förhållanden under utlandstjänstgöringen varit tillfredsställande, enligt rapporteringen. Under utbytestiden lyfter stipendiaterna sin lön från hemlandet.

Utbytestiden får inte överskrida ett år. I stipendiatrapporterna redovisas synnerligen positiva erfarenheter av en vistelse i ett annat nordiskt land på tre till sex veckor.

Finansministerierna i de nordiska länderna koordinerar utbytet, men ministerierna förmedlar inte aktivt utbytestjänster.

Intresset för utbytestjänstgöring har varit stort i alla de nordiska länderna. I Sverige fördubblades antalet sökande till stipendiatutbytet på ett år från över trettio till över sjuttio år 1980. De flesta sökande kom från den svenska centralförvaltningen, närmast från kommunikationssektorn, från forskningen eller utbildningsväsendet. Av de svenska sökandena ville en tredjedel till Danmark och en tredjedel till Norge medan en femtedel sökte om stipendium till Finland.

24 Informationsverksamheten

Nordiska ministerrådets sekretariat i Oslo och Köpenhamn samt Nordiska rådets presidiesekretariat i Stockholm har under året strävat till att koordinera sin informationsverksamhet. Riktlinjer för denna verksamhet ingår bland annat i den informationsplan som utarbetas inom Nordiska rådets informationskommitté och förbereds i samråd mellan sekretariaten.

Av gemensamma informationsåtgärder kan nämnas ett nordiskt reseseminarium för ledande journalister vid ett antal stora utländska tidningar.

Utöver den gemensamma informationsverksamheten med Nordiska rådet bedrivs en omfattande information kring ministerrådets egen verksamhet.

Samarbetet på informationsområdet bedrivs även med Föreningarna Nordens Förbund, de nordiska utrikesdepartementens pressavdelningar och informationsansvariga vid departement i de nordiska länderna.

Avtal om det nordiska biståndssamarbetet

Danmarks, Finlands, Islands, Norges och Sveriges regeringar har bedrivit ett mångårigt samarbete på utvecklingsbiståndets område både när det gäller harmonisering av bistånd och i form av gemensamma nordiska biståndsinsatser. Dessa regeringar önskar nu förstärka och utveckla sitt samarbete för främjande av ekonomiska och sociala framsteg i u-länderna, såväl inom ramen för internationella organisationer som i bilaterala relationer med enskilda länder. I syfte att särskilt främja samnordiska biståndsinsatser har regeringarna enats om följande:

Artikel I

Allmänt

1. Förvaltningen av samnordiska biståndsinsatser i u-länder, som regeringarna beslutar genomföra enligt detta avtal, skall ankomma på Nordiska ministerrådet, Rådgivande kommittén för biståndsfrågor och Ämbetsmannakommittén för biståndsfrågor samt beträffande den löpande förvaltningen på biståndsorganen i de nordiska länderna.
2. Med samnordiska biståndsinsatser avses i detta avtal program omfattande flera länder, landprogram, program- och sektorstöd samt enskilda projekt.

Artikel II

Ministerrådet

1. Ministerrådet behandlar och framlägger förslag till regeringarna om samnordiska biståndsinsatser.
2. Ministerrådet fastställer budgetära ramar för samnordiska insatser och avgör viktigare principiella frågor rörande utvidgning, förlängning och revision av insatserna.
3. Ministerrådet skall löpande informera Nordiska rådet om budgetar och riktlinjer för de samnordiska biståndsinsatserna.
4. Ministerrådet fattar sina beslut i överensstämmelse med de enskilda ländernas lagar, administrativa bestämmelser och reglering av statsutgifterna.

Artikel III

Rådgivande kommittén

1. Rådgivande kommittén för biståndsfrågor biträder ministerrådet vid dess behandling av förslag till nya samnordiska biståndsinsatser och för-

längning eller ändring av dylika insatser i enlighet med artikel II punkterna 1 och 2 av detta avtal.

2. Instruktion för kommittén fastställs av ministerrådet.

Artikel IV

Ämbetsmannakommittén

1. Ämbetsmannakommittén för biståndsfrågor är beredningsorgan för de ärenden som ministerrådet behandlar enligt artikel I av detta avtal.

2. Ämbetsmannakommittén behandlar rapporter, ekonomiska redovisningar, revisionsberättelser och utvärderingsrapporter från de förvaltande biståndsorganen (jfr artikel V punkt 1). På denna grund fattar kommittén erforderliga beslut och utfärdar instruktioner till de förvaltande biståndsorganen om biståndsinsatsernas genomförande i enlighet med avtal med mottagarländerna och inom ramen för fastställda budgetar.

3. Arbetsordning för ämbetsmannakommittén fastställs av ministerrådet.

Artikel V

Förvaltningen av biståndsinsatserna

1. Förvaltningen av de enskilda samnordiska biståndsinsatserna skall som regel ombesörjas av ett av de nationella biståndsorganen (det förvaltande biståndsorganet) som utses av ministerrådet.

2. Det förvaltande biståndsorganet skall utföra sina uppgifter i enlighet med bestämmelserna i detta avtal och i de avtal som ingåtts enligt artikel VI samt med iakttagande av de beslut och instruktioner som meddelas av ämbetsmannakommittén inom ramen för dess befogenheter.

3. Ämbetsmannakommittén kan besluta att de förvaltande organen skall tillsätta insatsgrupper för att biträda dem vid behandling av frågor i samband med genomförandet av biståndsinsatserna.

Artikel VI

Avtal

1. Skall biståndet till ett mottagarland grundas på ett samnordiskt landprogram, intages den erforderliga administrativa regleringen härav i ett ram- eller proceduravtal mellan de deltagande nordiska regeringarna å den ena sidan och mottagarlandets regering å den andra. Förhandlingar om ett sådant avtal förs av det förvaltande biståndsorganet på grundval av ministerrådets instruktion.

2. Inriktningen och omfattningen av samnordiska biståndsprogram regleras genom periodiska avtal, som det förvaltande biståndsorganet ingår med mottagarlandets regering i enlighet med ämbetsmannakommitténs beslut och inom de budgetära ramar, som ministerrådet fastställer.

3. På grundval av ram- eller proceduravtal samt periodiskt avtal kan ingås ett eller flera sektorstöds- eller insatsavtal med mottagarlandets regering, i den mån samnordiskt stöd till sektorprogram eller projekt i mottagarlandet finnes påkalla sådan reglering. Sektorstöds- eller insatsavtal ingås av det förvaltande biståndsorganet och anmäles för ämbetsmannakommittén.

4. Omfattar det samnordiska biståndet till ett mottagarland endast stöd till enstaka sektorprogram eller projekt, kan den juridiska regleringen härav inskränkas till sektorstöds- eller insatsavtal innehållande alla för biståndet till landet behövliga bestämmelser. Sådant sektorstöds- eller insatsavtal ingås av det förvaltande biståndsorganet i enlighet med ämbetsmannakommitténs beslut och inom de budgetära ramar, som ministerrådet fastställer.

5. Samnordisk biståndsinsats, som avser stöd till program omfattande flera länder regleras genom avtal med dessa länder. Sådant avtal ingås av det förvaltande biståndsorganet med motsvarande tillämpning av punkterna 1–4 av denna artikel.

6. Avtal, som omtalas i denna artikel, skall vi behov innehålla förbehåll om årliga anslagsbeslut i deltagande nordiska länder. I övrigt skall sådana avtal i den utsträckning det är möjligt och lämpligt ansluta sig till den avtalsstruktur, som eljest gäller för det förvaltande biståndsorganet.

Artikel VII

Finansiella bestämmelser

1. Fördelningen mellan deltagande länder av kostnaderna för samnordiska biståndsinsatser fastställs på förhand genom beslut av ministerrådet i varje särskilt fall.

2. Kostnader som kan identifieras, såsom det förvaltande biståndsorganets särkostnader för sitt förvaltningsuppdrag, skall täckas av de deltagande länderna i enlighet med den fastställda fördelningen av kostnaderna för ifrågavarande biståndsinsats.

3. De deltagande länderna skall ställa till förfogande de bidrag, som fastställts av ministerrådet enligt denna artikel och enligt årliga beslut om budgetar för insatserna. Bidragen skall lämnas som gåva och utan bindningar. Beloppen skall överföras till det förvaltande biståndsorganet i början av det bidragsgivande landets budgetår.

Artikel VIII

Personal

Rekryteringen av utsänd personal till samnordiska biståndsinsatser skall ombesörjas av det förvaltande biståndsorganet, som även anställer personalen. Rekrytering i de nordiska länderna skall bedrivas i samarbete med

biståndsorganen. Lön och andra avlöningsförmåner samt andra anställningsvillkor skall såvitt möjligt överensstämja med det förvaltande biståndsorganets egna regler, men största möjliga enhetlighet i anställningsvillkoren inom nordiskt bistånd skall eftersträvas.

Artikel IX

Redovisning, revision, rapportering och utvärdering

1. Det förvaltande biståndsorganet skall årligen redovisa räkenskaper, som reviderats genom vederbörande lands ställiga revisionsmyndighets försorg.

2. De förvaltande biståndsorganen skall utarbeta årliga rapporter om insatsernas genomförande, att föreläggas ämbetsmannakommittén vid tidpunkt som kommittén fastställer för att möjliggöra utarbetande av den samlade årsrapport, som kommittén har att avlämna till ministerrådet.

Det förvaltande biståndsorganet skall därutöver vid behov rapportera till ämbetsmannakommittén om viktigare principiella och politiska frågor som berör verkställandet av insatserna.

3. Avtalen med mottagarländerna skall som regel innehålla bestämmelser om utvärdering av insatserna.

Artikel X

Ikraftträdande, övergångsbestämmelser och uppsägning av avtalet

1. Detta avtal träder i kraft provisoriskt vid undertecknandet och blir slutligt gällande när dess godkännande i enlighet med parternas konstitutionella regler blivit vederbörligen notifierat genom diplomatiska kanaler. Samtidigt upphävs överenskommelsen den 18 juli 1968 mellan Danmark, Finland, Norge och Sverige rörande administration av gemensamma nordiska biståndsprojekt i utvecklingsländerna jämte tilläggsprotokoll den 3 december 1971 och den 25 maj 1973.

2. Ministerrådet beslutar i vilken mån detta avtal skall tillämpas på avtal med mottagarländerna som ingåtts underhänvisning till överenskommelsen den 18 juli 1968.

3. Avtalet kan sägas upp av var och en av parterna skriftligen med sex månaders varsel.

Till bekräftelse härav har undertecknade, befullmäktigade ombud undertecknat detta avtal.

Som skedde i Köpenhamn den 5 mars 1981 på danska, finska, isländska, norska och svenska språken, vilka alla äger lika vitsord, i ett exemplar, som skall deponeras hos Danmarks regering.

Bestyrkta avskrifter skall av Danmarks regering tillställas övriga fördragsslutande regeringar.

